

Prevence deviantního jednání

Prevence kriminality

- ▶ KRIMINALITA X DELIKVENCE
- ▶ Základní dělení
 - ▶ Sociální prevence
 - ▶ Situační prevence
 - ▶ Viktimologická prevence
 - ▶ Primární, sekundární, terciární
- ▶ RAT (Routine Activity Theory) – lidé, místa, situace
- ▶ Strategie prevence
 - ▶ Vývojová prevence
 - ▶ Komunitní prevence
 - ▶ Situační prevence
 - ▶ Prevence prostřednictvím trestní justice

-
- ▶ **Vývojová prevence** (Developmental prevention, Risk-focused prevention), která se týká intervencí zaměřených na prevenci vývoje kriminálního potenciálu u jedince. Především jde o intervence zaměřené na rizikové a ochranné faktory vycházející ze studií lidského vývoje.
 - ▶ **Komunitní prevence** (Community prevention) zahrnují intervence zaměřené na změny společenských podmínek a institucí (rodina, vrstevníci, společenské normy, organizace), které mají vliv na delikvenci v místní komunitě.
 - ▶ **Situační prevence** (Situational prevention) zahrnují intervence zaměřené na prevenci přítomnosti trestné činnosti minimalizováním příležitostí a zvyšováním nebezpečí a obtížnosti pro pachatele.
 - ▶ **Prevence prostřednictvím trestní justice** (Criminal justice prevention), která zahrnuje tradiční strategie vykonávané orgány formální kontroly kriminality (policie, státní zastupitelství, soudy).
-

Sociální prevence

- ▶ V procesu socializace jedince (v rámci faktorů, které ho ovlivňují – výchova v rodině, ve škole, trávení volného času aj.) se tyto preventivní strategie snaží identifikovat rizikové faktory (zejména u dětí a mladých lidí), a jsou zaměřeny na vytváření ochranných faktorů, které by naopak potencionální riziko budoucího delikventního konání měly snížit
 - ▶ napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby.
 - ▶ Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.
-

Situační prevence

- ▶ Zvýšení námahy potřebné ke spáchání trestné činnosti (udělat ji méně atraktivní) (např.: zabudování imobilizérů a dalších bezpečnostních prvků do automobilů, kontrola vstupu do budov, fotografie na průkazech, bezpečnostní prvky na průkazech a dalších dokumentech, ...).
- ▶ Zvýšení nebezpečí dopadení (kamerové systémy se záznamovým zařízením v centrech měst, kvalitní pouliční osvětlení, měřiče rychlosti na cestách).
- ▶ Snížení potenciálního výnosu z trestného činu (vyjímatelná autorádia, individuální označení věcí, důsledné kontroly zastaváren, ...).
- ▶ Snížení podnětů a svádění k trestné činnosti (odstranění důvodů konfliktů, regulace počtu lidí v hostincích, nevydávat na odív finanční hotovost, dodržování bezpečnostních zásad, ...).
- ▶ Odstranění omluv pro trestnou činnost (instalace upozorňujících nápisů, zákaz prodeje alkoholu na určitých místech).

Viktimologická prevence

- ▶ Zvláštní druh preventivních aktivit (které se začaly vyvíjet v souvislosti s koncepcemi situační prevence) představují projekty zaměřené na ochranu možných obětí kriminality
- ▶ Účelem je předcházet trestné činnosti za aktivní participace potencionálních obětí

RAT Routine Activity Theory

- ▶ Podle Cohena a Felsona (1979) je totiž možné tvrdit, že trestný čin se odehraje, pokud jsou zároveň přítomny tři základní elementy:
 - ▶ je přítomen motivovaný pachatel;
 - ▶ je dostupný vhodný cíl útoku;
 - ▶ je přítomno něco nebo někdo, co nebo kdo trestný čin ulehčí, nebo
 - ▶ naopak tam není nic nebo nikdo, co nebo kdo by mu zabránil
- ▶ K trestnému činu dojde, pokud pachatel, který je připraven, je ochotný a schopný spáchat trestný čin se setkává, vyhledá nebo přivodí kriminální situaci zahrnující napadnutelný a atraktivní cíl (osoba nebo věc) v příznivém prostředí a za absence motivovaného a schopného subjektu, by trestnému činu zabránil (policejní patroly, bezpečnostní ochrana, přátelé, kamerový systém, či další faktory).
- ▶ Odstraněním kteréhokoliv z těchto základních komponentů je možné trestnému činu předejít. Podle této teorie by se prevence kriminality měla realizovat změnou těchto základních komponentů.

Prevence kriminality

- ▶ **Meziresortní úroveň** – vytváření preventivní politiky vlády, koordinace a spolupráce jednotlivých resortů, které jsou zastoupeny v Republikovém výboru pro prevenci kriminality. Dále je zřízen Poradní sbor pro situační prevenci kriminality
- ▶ **Resortní úroveň** – z jednotlivých ministerstev vycházejí specifické programy prevence kriminality
- ▶ **Krajská úroveň** – krajské úřady
- ▶ **Místní (lokální) úroveň** – zapojení orgánů veřejné správy, policie, nevládních organizací, institucí působících v obcích. Na této úrovni jsou zpracovány Programy prevence na místní úrovni

System prevence

Resort Ministerstva vnitra

Strategie prevence kriminality

- ▶ **Strategie prevence kriminality ČR 2012 – 2015**
 - ▶ Principy (podpora udržitelného rozvoje, snižování kriminality a zvyšování bezpečí zlepšuje podmínky pro podnikání a zaměstnanost, podpora sociálního začleňování okrajových skupin, systém účinné evaluace, dobrá praxe, víceoborový přístup, kvalitní analýza situace a management, komunitní prevence, situační prevence)
 - ▶ Strategické cíle a priority
 - ▶ Snižování míry a závažnosti trestné činnosti a zvyšování pocitu bezpečí občanů
 - ▶ Snižování výskytu delikventní činnosti u cílových skupin
 - ▶ Efektivnost a koordinovaný systém prevence kriminality
 - ▶ Komplexní přístup v komunitách postavený na spolupráci obce, Police ČR a dalších subjektů

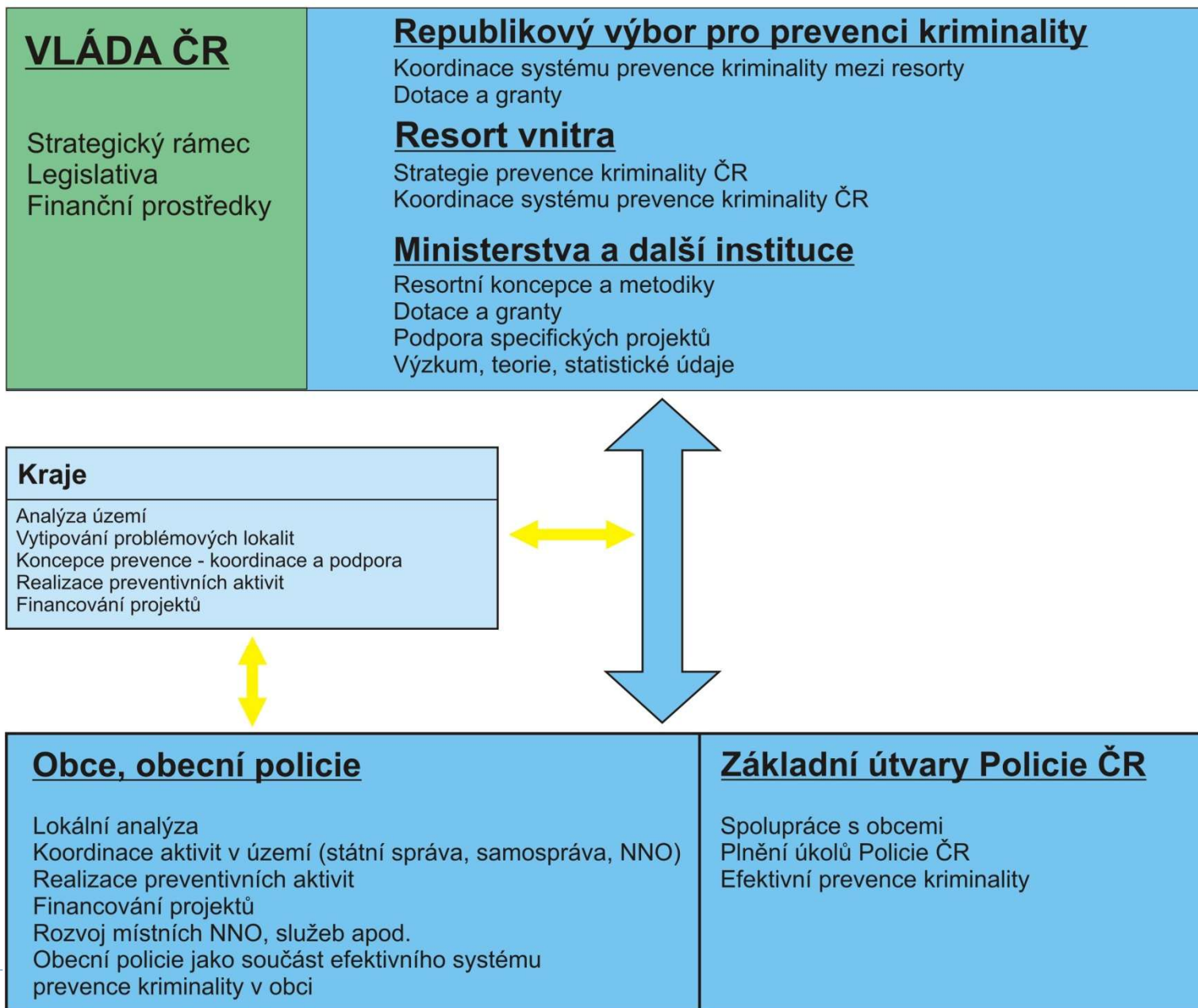

Strategie prevence kriminality

- ▶ **Strategie prevence kriminality
v ČR 2016 – 2020**

SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČR

Strategie prevence kriminality

- ▶ Strategie prevence kriminality v ČR 2022 – 2027
- ▶ mimo jiné Ukotvení konceptu restorativní justice –
 - ▶ koncept trestního soudnictví, který se zaměřuje spíše na obnovení (anglicky restoration) poměrů než na represii. V tomto konceptu ustupuje zájem na potrestání pachatele do pozadí, naopak je upřednostňováno aktivní zapojení obětí trestných činů do řízení. Je na ně brán větší ohled, jsou zdůrazňována jejich práva a zároveň je zde přítomna snaha o kompenzaci jim způsobené újmy. Pachatelům se usnadňuje rozhodnutí převzít odpovědnost za své činy, napravit škody a obětem dát satisfakci za způsobenou újmu.

STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY

B.
Pomoc
obětem
trestných činů
a jejich
podpora

C.
Práce
s pachateli
trestné
činnosti,
prevence
recidivy

D.
Komplexní a
koordinovaný
přístup
k bezpečnosti
v rizikových
lokalitách,
práce Policie
ČR ve vztahu k
menšinám

E.
Situační
prevence
kriminality a
nové přístupy

F.
Kriminalita
páchaná
dětmi a na
dětech

G.
Prevence
kybernetické
kriminality

A. Podpora a rozvoj systému prevence kriminality v ČR

Systemy prevence

-
- ▶ systém prevence v rámci resortu MŠMT ČR, (primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních)
 - ▶ systém prevence v rámci resortu MPSV ČR, (prevence sociální exkluze, sociální prevence; prevence syndromu CAN – sociálně právní ochrana dětí)
 - ▶ systém prevence v rámci resortu MV ČR (zejm. prevence kriminality, drogová prevence, prevence extremismu)
 - ▶ systém prevence v rámci resortu MD ČR (dopravní bezpečnost)
 - ▶ systém prevence v rámci resortu MZ ČR (zdravotní prevence, ale také např. prevence kriminality)
 - ▶ systém prevence v rámci resortu MS ČR (prevence kriminality, sociální prevence; Institut pro kriminologii a sociální prevenci - výzkumná organizace zabývající se kriminologickým výzkumem vycházejícím z mezioborového přístupu)
-

Sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

- ▶ <https://sancedetem.cz/slovník/sluzby-socialni-prevence>
- ▶ Databáze subjektů (zařízení, sociálních kurátorů, krajs.metod.soc.prevence)
- ▶ Zprostředkování informací o sociálních službách
- ▶ Komunitní plánování

Republikový výbor pro prevenci kriminality

- ▶ Meziresortní orgán zřízený 1993
 - ▶ Předsedou Ministr vnitra
 - ▶ Členy, zástupci MV, MPSV, MŠMT, MS, MZd, MMR, MO, MF, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Policejní prezidium ČR, Probační a mediační služba ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Generální ředitelství vězeňské služby, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Soudcovská unie ČR
 - ▶ Úloha: inovační, informační, koordinační na všech úrovních státní správy, zpracování materiálů pro jednání vlády, schvalování dotací na preventivní programy realizované na republikové, krajské i místní úrovni
-

Ministerstvo vnitra ČR

- ▶ za fungování a rozvoj systému prevence kriminality na republikové, krajské a lokální úrovni a zpracování národní strategie prevence kriminality,
- ▶ Zpracovává základní analýzy a bezpečnostní audity pro oblast prevence kriminality
- ▶ konzultační činnost, vytváří metodiku činnosti manažerů prevence kriminality a zajišťuje jejich vzdělávání

Policie ČR

- ▶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR ve znění pozdějších předpisů
- ▶ úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony
- ▶ Úkoly i v oblasti analýz bezpečnostní situace
- ▶ V praxi prevence zejména díky hlídkové a obchůzkové službě
- ▶ Důraz kladen na COMMUNITY POLICING (spolupráce PČR s veřejností v oblasti předcházení a odstraňování problémů bezpečnosti a veřejného pořádku)
- ▶ CASE MANAGEMENT (spolupráce s OSPOD)

Obce v samostatné působnosti

- ▶ Snížení výskytu delikventní činnosti u cílových skupin, nebo jejich ochrana
- ▶ Zvýšení bezpečí na veřejných prostranstvích
- ▶ Oslabování rizikových faktorů, které přispívají k výskytu delikventního jednání
- ▶ Vytvoření efektivního a stálého systému sběru, předávání a poskytování informací v oblasti prevence kriminality na a mezi všemi úrovněmi subjektů prevence kriminality

